

Langdarma

Langdarma

tibetanskt-buddhistiskt drama i fem akter

av Christian Lanciai (1997)

Personerna:

Konung Trisong Detsen av Tibet
hans drottning
Konung Mune Tsanpo
Konung Ralpachen
hans drottning
Konung Langdarma
Premiärminister Tenzing
Inrikesminister Paljor
Minister Dorje
rådsherrar
Palgui Dorje, munk
Langdarmas rådgivare
en överste

andra munkar, vakter och soldater

Handlingen skildrar de dramatiska omständigheterna kring konungariket Tibets fall på 800-talet.

Copyright © Christian Lanciai 1997

Langdarma

Akt I scen 1. Konungens tronsal.

Trisong Detsen Mina söner, vi står inför en unik historisk möjlighet. Vi är Asiens största makt, sedan Songtsen Gampo utbredde vårt rike över Nepal och Kina, åt väster och norrut, och gav det rangen av stormakt, samtidigt som han införde världens kanske enda vettiga religion. Men alltjämt lever vidskepelsen kvar i många läger. Det kanske ännu återstår flera århundraden innan vi helt kan befria oss från våldets och svärdets lag för att i stället ägna oss åt våra studier i lärdom och åt att odla vår trädgård. Men vi är på god väg. Fler och fler överger vidskepelse och övertro för att i stället omfatta Mästarens stilla och sunda förnuft, fler och fler av våra gamla avgudar offras för vettet och förståndet, och, som ni vet, har jag alltid med nit verkat för denna utveckling, på det att Asiens största makt även skulle bli den mest upplysta.

Mune Tsanpo Far, din strävan har alltid varit god, för hela rikets del och för alla Asiens folk.

Trisong Detsen Jag är glad att du tycker det, min son, ty du ska få ärva mig. Men därför har jag kallat er alla tre hit. Jag vill att ni alla ska svära mig och min politik trohet, så att den må fortsätta. Jag vill att ni ska avsvärja er hedendom och trolldom, avgudar och rackartyg, så att klokheden i stället må fortsätta behärska vårt älskade Tibet.

Mune Tsanpo (stiger upp och böjer sig till jorden för sin far)

Min far, det är min glädje som din efterträdare att med fröjd och entusiasm få svära den eden.

Ralpachen Om min äldre bror Mune Tsanpo med så stor glädje svär en sådan trohetsed, så gör jag det med iver och glödande passion. (*böjer sig även till jorden för sin fader.*)

Trisong Detsen Och du då, Langdarma, min tredje son?

Langdarma Min far, vad säger vår mor?

Trisong Detsen Spelar det någon roll vad hon säger? Det är ni som skall ärva mig och inte hon.

Langdarma Spelar det då någon roll vad jag säger? Det är mina äldre bröder som skall ärva dig och inte jag.

Trisong Detsen Langdarma, du har alltid talat med kluven tunga, så att man aldrig fått klarhet i vad du egentligen tänker. Och du har rätt: du står långt från successionen. Men för att ändå efterkomma din skäliga önskan skall jag låta er mor få tala. Du stod henne alltid närmast, Langdarma, och därför ger jag din röst åt henne. Tala, min älskade maka och drottning.

drottningen Min make, du vet var jag står. För min skull har ditt reformarbete inte lyckats helt. För min skull har din reformator Namnang tvingats i exil till östra Tibet, ty det var bara så du kunde rädda hans liv undan min hand. Jag representerar de gamla traditionerna och adelsfamiljerna och deras privilegier och ämnar göra så tills jag dör.

Trisong Detsen Rationalism och förnuft är inte för kvinnor.

drottningen Likväl klarar ni män er inte utan oss kvinnor.

Trisong Detsen Du har rätt, min fru, och jag respekterar din ståndpunkt. Nå min son Langdarma, håller du med din mor mot vettet och lagen, mot förnuftet och ordningen, och försvarar du med henne avgudadyrkan och blodiga offerriter, vidskepelse och trolldom?

Langdarma (reser sig som sina bröder och bugar sig mot jorden som de.)

Min far, du och mina bröder är mina härskare. Jag lyder er.

Trisong Detsen Så är vi då överens, mina söner och jag. Det var bara det jag önskade. Nu kan jag lämna detta livet med lugn och ro i min själ, och jag kan släppa mitt ansvar åt er. Då tror jag vi kan gå till middagen. Min gemål, du först.

(*eskorterar värdigt ut drottningen. De äldre sönerna följer efter. Langdarma blir kvar.*)

Langdarma Vad jag hatar denna nya ordning! Allt ska vara så perfekt och välordnat! Alla ska bli munkar och helgon! Men jag vill leva! Mot all denna skenhelighet, som nu med denna nya sterila religion etableras i världen, framstår vilken ondskan som helst som mera sund och attraktiv! Men alla har inte fallit för det sunda förnuftets uttråkande torrhet! Hälften av oss alla håller ännu kvar vid den gamla magin och dess mystiska riter, och ledaren för oss alla är min egen moder, en högst förslagen och handlingskraftig kvinna, som aldrig kommer att ge upp! Mina bröder må kröna min faders naiva politik med ännu värre dårskapssvärmeri och ömklig godhet, men all god vilja här i världen står maktlös inför ondskan, när den väl sätter in sitt tveklösa våld och stål. Mina bröder må regera i godhetens namn, men jag och min mor är starkare, ty vi är ondskan. (*går*)

Scen 2. Drottningens tronsal.

Drottningen (till en tjänare) Kommer min son?
tjänaren Han kommer, min drottning.
Drottningen Då är han åtminstone en naturlig son.
Mune Tsanpo (kommer in) Ni kallade på mig, min moder?
drottningen Slå dig ned, min son. Jag vill tala med dig.
Mune Tsanpo (slår sig ner med vördnad men på avstånd) Vad ni än må ha att klaga på hos min regering, o moder, så kan jag inte ändra på den.
drottningen Jag tänker inte klaga på din regering.
Mune Tsanpo Då är jag beredd att lyssna.
drottningen Ett antal år har nu gått sedan min make och din fader konung Trisong Detsen dog. Han dog en naturlig död och lämnade ett härligt rike i arv åt dig, min son.
Mune Tsanpo Rätt så, min moder, och jag har försökt föra det vidare i hans anda.
drottningen Du har gjort dig till hans like som krigsman och som härskare.
Mune Tsanpo Jag har försökt leva upp till hans exempel.
drottningen Du har fortsatt sprida hans lärdomsreligion.
Mune Tsanpo Som han lärde mig att göra.
drottningen I allt detta har du gjort som din fader. Men du har gjort en sak till som han inte gjorde.
Mune Tsanpo Jag vet. Jag har gått längre med reformerna. Misshagar det dig?
drottningen Du har lagt skatter på de rika och befriat de fattiga från pålagor. Du har gått så långt i din sociala utjämningspolitik att nu nästan alla tibetaner står på samma nivå.
Mune Tsanpo Det har varit min avsikt, min moder. Jag har velat utplåna fattigdomen och avundsjukan. Om ingen har det bättre än en annan slipper någon vara avundsjuk, och då slipper även någon vara fattig.
drottningen Denna sociala reformverksamhet har varit en farlig utmaning mot vårt lands aristokrati och alla rika familjer.
Mune Tsanpo Jag vet, men massan älskar mig.
drottningen Du är modig, min son. Därför ville jag dricka en skål med dig. *(Tjänaren bär in två bägare.)*
Mune Tsanpo Bara det, min mor?
drottningen Ja, min son. Sedan är du fri från mig. Sedan har jag ingenting mera att säga dig.
Mune Tsanpo Så du ville bara komplimentera mig för mitt mod?
drottningen Ja, min son. Skål! *(dricker honom till)*
Mune Tsanpo (dricker) Min moder, jag är faktiskt lättad över att du inte hade hårdare ord att säga mig.
drottningen Har du druckit i botten?
Mune Tsanpo Ja. Din chang är god.
drottningen Då skall du få dricka mera. *(ger tecken till tjänaren.)*
Mune Tsanpo Nej, min mor, en bägare är tillräckligt. Nu måste jag återvända till mina plikter.
drottningen Ja, gör det, min son. Återvänd till din reformverksamhet. Återvänd till dina munkar och deras lärdom. Återvänd till ditt arbete, om du kan.
Mune Tsanpo (försöker resa sig men kan inte) Min mor, vad har du gjort med mig?
drottningen (reser sig och kommer fram till honom som en orm) Jag visste att du bara skulle tömma en bägare. Därför fyllde jag den med allt vad som behövdes.
Mune Tsanpo (förfärad) Min mor, vad har du gjort?
drottningen (cirkulerar runt honom som en hämndgudinna) Vad tror du, min son? Vad tror du jag har gjort? Trodde du verkligen adeln skulle låta dig fortsätta plundra

den? Trodde du att du skulle få fortsätta ruinera de rika hur länge som helst? Trodde du att jag i längden skulle tolerera att du metodiskt förstörde allt som jag representerar?

Mune Tsanpo Min mor, du har blandat något i vinet!

drottningen Du är i mitt våld, min son! Du skall återvända till modersskötet! Jag tar bara tillbaka vad jag en gång gav dig!

Mune Tsanpo (skriker) Min mor, du har förgiftat mig!

drottningen Rätt så, min son, och med all rätt! Dö, min son! Jag har förgiftat dig till döds! Ty det barn jag närde vid min barm blev en orm och ett monster, som liksom sin far försökte förstöra allt vad jag trott på! Vårt lands traditioner tolererar inte tyranner och nymodigheter! Ditt godtycke har gått för långt, liksom din fars gjorde!

Mune Tsanpo Du infernaliska onaturliga moder! Mina bröder skall hämnas mig!

drottningen Det struntar jag i! Jag tänker slåss mot dem också tills jag dör och förgifta dem alla om jag bara kan!

Mune Tsanpo Min moder, du vet inte vad du gör! Ack, du är galen! (dör)

drottningen Jag vet visst vad jag gör, och jag är icke galen! Du, min sorgligt misslyckade son, är lika förförd av den nya religionens blindhet som din fader och alla andra progressiva fanatiker! Ack, han rör sig ej mera. Är han död? Svara mig, min son! (rör vid honom) Han är död! Ack, ve mig, han är död! Jag arma olyckliga moder! Min son! Kom tillbaka! (omsluter honom, vaggar med honom fram och tillbaka, gråter) Min son, min son, min älskade son! (gråter ömkligt och hejdlöst)

(Tjänaren kommer tillbaka.)

tjänaren Min drottning, vad har hänt?

drottningen Ack, se, min son, han är död! Han har avlidit i mina egna armar! Hur kan jag uthärda detta!

tjänaren Men det är ju förfärligt!

drottningen Ja, det är alldeles förfärligt!

tjänaren Vad skall jag göra?

drottningen Kalla på hans bror, den nye konungen, Ralpachen.

(*tjänaren försvinner chockad ut. Drottningen fortsätter som tidigare, hysterisk.*)

Ack, min son, min förstfödde son, den ädlaste bland söner och hjältar, landets hopp och bländande ledstjärna! Hur mycket jag än saknar dig och bittert beklagar dig kan jag dock ej ångra att jag måste göra vad jag gjorde! (gråter hjärtslitande)

Ralpachen (kommer in) Palatset ljuder av förfärliga jämmerskrin, som om katastrofen infunnit sig plötsligt med ohygglig fasa. Korpar förmörkar skyn ovanför Lhasa, och gamarna skriar hjärtskärande, som om de kände doften av flockande likbegängelser. Vad har hänt, min mor?

drottningen Ack, din bror, Ralpachen, är död!

Ralpachen Har du dödat honom?

drottningen Han dog här i mina armar!

Ralpachen Har du förgiftat honom?

drottningen Ack, Ralpachen, ser du inte att det är en moder som håller sin döda son i sina armar! Har du ingen respekt för ett krossat modershjärta?

Ralpachen (kommer närmare henne) Ambitioner och maktörst är ingenting för kvinnor. Det vrider deras hjärta ur led, så att deras handlingar ej längre regeras av förståndet, ty allt deras förstånd ligger bara i hjärtat. Jag fruktar, o moder, att du har dödat din egen son för att du ej tyckte om hans politik.

drottningen Jag ville bara ändra på den! Jag kunde inte uthärda den!

Ralpachen Så du tog livet av honom.

drottningen Du är ju kung nu, Ralpachen! Var nöjd och tig!

Ralpachen Aldrig kan jag vara nöjd, och aldrig kan jag tiga, med en sådan moder! (klappar i händerna) Vakt!

(Beväpnade vakter infinner sig.)

Tag hand om denna kvinna. Hon har just mördat sin äldste son, landets konung.

(Vakterna lyfter upp drottningen.)

drottningen Tänk på vad du gör med din egen moder, min son!

Ralpachen Tänk på vad du har gjort med din egen son! Liket stinker och bär vittne mot dig inför hela evighetens förbannelse av en onaturlig moder!

drottningen Jag gjorde bara min plikt!

Ralpachen Det är vars och ens plikt att inte döda, inte att döda. Nej, min mor, du gjorde bara motsatsen till din plikt.

drottningen Andra kommer att döda dig, om du regerar som din broder!

Ralpachen Dina vettlösa förbannelsers ondska biter inte på mig, ty jag är god, men du är bara ond. För ut den sinnesförvirrade häxan och spärra in henne!

(Vakterna börjar föra ut henne.)

drottningen Min son, jag är din moder!

Ralpachen Nej, du var min moder, men du är det inte längre, ty du har med egna händer mördat din son.

(Drottningen förs ut, alltjämt hysterisk. Ralpachen knäböjer vid sin broders lik.)

Min broder, hur kan jag gottgöra detta? Vad kan jag göra för att få detta ogjort? Hur kan jag tvätta bort denna skamfläck ur vår familjs hittills så rena och fläckfria regim?

Langdarma (har kommit in obemärkt) Det är bara att regera i hans ställe fast bättre.

Ralpachen Langdarma! Var kom du ifrån?

Langdarma Jag hörde skriken och jämmerlåten och drogs till katastrofen. Du är kung nu, Ralpachen.

Ralpachen Det bekommer mig inte. Jag känner bara förlusten av min ädle broder.

Langdarma Själv kan du bli ännu ädlare.

Ralpachen Nej, ty det finns ingenting ädlare än en martyr. Han är bättre än jag, ty han är död, medan jag lever.

Langdarma Vad tänker du göra med vår mor?

Ralpachen Spärra in henne. Hon får inte mera uppträda bland människor. Hon har mördat en. Det räcker. Hon får inte mörda fler.

Langdarma Så du tänker mura in henne?

Ralpachen Det förefaller mig ett lindrigt straff.

Langdarma Du tvingar henne till eremitliv i en cell utan öppning. Du tvingar henne till en helig nunnas mörka karriär.

Ralpachen Du hånar mig.

Langdarma Nej, Ralpachen. Jag hånar livet. Du har rätt, Ralpachen. Mune Tsanpo är bättre än vi, ty han är död, medan vi lever. Det är en av livets stora orättvisor. Den enda goda människan är en död människa. Endast de döda är goda nog för livet. Må vi straffas för att vi lever. Jag avundas Mune Tsanpo – och vår moder. *(går)*

Ralpachen Vad menar han egentligen?

(tar hand om sin broders lik med ömhet)

Var inte orolig, min älskade broder. Allt vad du drömde om politiskt skall jag genomföra.

Akt II scen 1.

minister 1 Vår kung är en märkvärdig person.

minister 2 Är det inte skäl att oroa sig för att han kan slita ut sig?

minister 3 Han *sliter* ut sig. Det är en sak som är säker.

1 Men vad kan vi göra åt det?

3 Det är kanske det en riktig kung är till för. Det ger ju resultat. Aldrig har en kung utträttat så mycket för sitt land på så kort tid.

1 Det är ett faktum att han utträttat mirakler.

2 Men hur ska det väl sluta? Han orkar väl inte hålla på hur länge som helst?

3 Jag tror att hans drottning kan hjälpa upp saken.

1 Ja, det är bra att han gifter sig, så att han får arvingar.

2 Men han har inte gift sig ännu, och han verkar tveksam. Helst vill han ju själv bli munk.

1 Här är han.

(*Ralpachen inträder, en ståtlig gestalt med mycket långt praktfullt hår.*)

Ralpachen (för sig själv) Men vad båtär allting till? Det är ju egentligen bara fåfånga. Jag har etablerat den nya religionen i mitt land och skänkt bort vidsträckta ågor för klosterbyggen åt munkarna, men vad får jag för glådje av det? Jag kan ju aldrig sjålv bli munk och helig. Jag har befåst litteraturen och stiftat fler läroanstalter och kurerat mera analfabetism ån någon före mig, men vad har jag för glådje av det, när jag aldrig får tid att läsa sjålv? Jag har uppmuntrat alla hantverk och skåna konstler, så att våra kloster blir vackrast i vårlden, men vad hjälper det mig, när jag aldrig kan arbeta med sådant sjålv? Jag har förenklat viktåtten och längdåtten, så att ingen köpman längre ska kunna bedra sina kunder med obegripliga oberåknliga kalkyler och åven stabiliserat ekonomin dårigenom, men all min kungliga rikedom bara tråkar ut mig. Jag ligger med mina konkubiner och ålskar dem hjårtligt, men de bara tråkar ut mig med sin enfald, och ingen kvinna har jag funnit vård att bli min hustru. Slutligen har jag sårkrat freden genom avtal med Kina, men den stabila politiska position detta givit mig gör bara livet långtråkit i sin brist på spånning och dramatik, för det hånder ju ingenting längre. – År ni här, mina ministrar?

1 Redo att lyda er minsta vink, ers kunglig hånghet.

Ralpachen Fårsvinn! Ni tråkar ut mig!

2 Må er hånlsa stå er bi i hundra år och längre!

Ralpachen Struntprat!

3 Må er enbart vålsignelsebringande regim fortsåtta in i en evigt gyllene era utan slut!

Ralpachen Trams! Var år min bror Langdarma?

1 Han syns inte mycket till numera.

Ralpachen Skitsnack! Han stryker ståndigt omkring här i palatset! Han år den enda som vågar vara missnånjd med mig och kritisera mig. Hånmta honom genast! Jag behåver hans kryddstarka syrlicheter.

2 Ingen tycker om honom utom ni, ers majeståt.

Ralpachen Åndå år han min broder. Det borde vara tvårtom. Alla borde tycka om honom utom jag.

3 Jag ser hans mårka skugga nalkas, ers hånghet.

Ralpachen Bra! Fårsvinn! (*Ministrarna fårsvinner.*)

Langdarma! Vad har du för hånrligt nedbrytande visdomsord att komma med idag?

Langdarma (har kommit in, helt i svart) Dess vårre, min broder, står din regering åver all kritik. Du har inte lyckats begå ett enda misstag eller fel i din karriår hittills.

Ralpachen Du år dig inte lik. Såg inte att du åckså år erbarmligt nånjd med allting. Får brukade du åtminstone hånckla mig för att jag behandlade vår moder så illa.

Langdarma Hon år vål dån vid det här laget. Du dånadade henne. Det finns ingenting mer att såg om den saken.

Ralpachen Så du vill inte ens åppet kalla mig mårddare?

Langdarma Du är kung. Alla kungar är mördare. Annars vore de inte kungar. Det är deras plikt att döda för att kunna härska.

Ralpachen Du är den enda realisten i landet. Så du är inte sur på mig för att jag mördade din mamma?

Langdarma Det är inget brott, så länge du regerar väl.

Ralpachen Ändå stod du alltid på hennes sida mot vår bror, som hon lät mörda. Du har förblivit hennes religion trogen.

Langdarma Det är min ensak.

Ralpachen (slår sig ner och breder ut sig i hela sin prakt) Men vad kan jag väl då göra för att misshaga dig?

Langdarma Det behövs inte så mycket.

Ralpachen Säg mig vad du önskar.

Langdarma Min broder, allt vad jag kan tillvita dig för är att du lät mura in vår moder till straff för att hon lät mörda landets konung. Att han var hennes äldsta son gjorde varken saken bättre eller värre. Saken är, att hon mördade kungen. Därför var hennes straff rättvist, även om det ledde till hennes död. Du är nu konung. Du har bara handlat rättvist. Jag kan inte begära av dig att du ska begå något fel. Jag har bara rätt att begära av dig att du ska göra vad som är rätt. Så länge du gör det är du ofelbar och okränkbar.

Ralpachen Du upphör aldrig att förbluffa mig, min käre broder, med din absoluta liknöjdhet. Ibland undrar jag vad som egentligen rör sig där inne i din skalle.

Langdarma Ingen mår bra av att få veta allt vad en annan mänska tänker. Därför bör ingen mänska vara fullkomligt ärlig och sanningsenlig.

Ralpachen (skrattar och reser sig) Tack för de orden, bror! De får utgöra min uppiggingsmedicin för idag. Jag får väl nöja mig med det. Du har det bra, som slipper alla mina tråkiga plikter. Nu måste jag till min erbarmliga konselj. Vi ses en annan gång, broder. (*går*)

Langdarma Där gick han. Han ledes vid makten. Han har varit en alltför god härskare alltför länge. Han börjar ledas vid godheten. Sådan är makten: om den är god blir den tråkig. Han saknar onskans dramatik i sitt liv, men han anar inte hur den ständigt hänger över honom. Ett enda felsteg, *Ralpachen*, och ditt namn, din ära, din makt och allt gott du har utfört blir genast glömt för evigt. (*går*)

Scen 2.

Munk 1 Mina herrar, jag är rädd att vår gode kung går för långt.

2 Det ska vi väl bara vara glada för.

3 Varför skulle vi klaga på det?

1 Han utmanar hela sitt samhälle. Han kan väcka de gammaltroendes vrede.

2 Än sen då?

3 Han tvingar varenda adelsfamilj att försörja minst en munk. Vad har vi väl emot det? Han har infört strafflagar mot alla förföljelsebrott mot buddhismen. Vad kan vara bättre än det? Han har gift sig med en drottning som i allt stöder hans och buddhismens sak. Vad ligger det för ont i det?

1 Ändå är jag orolig.

2 Det enda han har misslyckats med i sin politik är en fullständig klassutjämning. Varje gång han berövat de rika allt deras överflöd och skänkt så mycket åt de fattiga att de fått det lika bra som de rika har de förlorat sina rikedomar och har de rika blivit rika igen. Tre gånger har han försökt och misslyckats. Därför är aristokratin ändå nöjd med hans regering.

3 Den enda krisen i hans regering var när hans yngsta bror tvingades i exil av de gammaltroende för att han blivit präst.

1 Ja, men det är ett allvarligt varningstecken. Om de gammaltroende kan få bort hans yngste bror kan de även få bort Ralpachen.

2 Jag tror bestämt jag hör honom komma.

(Ralpachen inkommer med all sin ståt och prakt och sin härliga drottning. Han är mera praktfull än någonsin, och hans långa hår når nästan ner till golvet.)

Ralpachen Helige bröder, jag ville bara visa för er min lycka. Aldrig har vårt land mått bättre, och vi är på väg mot en fullständig seger för vår nya förnuftiga religion medan vidskepelsen mer och mer försvinner. Och dessutom är min härliga drottning nu havande. Men all min glädje och storhet och framgång är jag skyldig er, mina heligaste bröder, ni högt bildade lärdomsfrämjande pacifister i Buddhas tjänst. *(böjer sig ner till golvet för dem, prostrerar sig raklång för dem, så att hans hår sprider sig över golvet.)*

Se! Jag prostrerar mig för er! Er tillhör mitt liv och mitt livsverk. Era kloster vare i framtiden Tibets enda fästningar och bålverk för vår kultur och civilisation. Må vårt land bestå av universitet och lärde och ej längre av krigare och arga soldater!

(prostrerar sig för dem)

Se! Trampa på mitt hår, som symbol för min underdånighet mot er! Sitt på det och torka era fötter på det som tecken på, att hela min makt och ära och härlighet tillhör endast det som ni representerar.

(Ministrarna råkar komma förbi med Langdarma.)

Minister 1 (Tenzing) Se så han gör sig till för dem. Går det inte en smula för långt?

2 (Dorje) Vår mäktigaste härskare någonsin fjäskar för våra fattigaste munkar. Det är nästan inte riktigt lämpligt.

3 (Paljor) De gammaltroende kan snart inte finna sig längre i hans utmanande utspel. De ser dig som sin ledare, Langdarma. Vad har du att säga?

Langdarma Min bror håller på att göra sig löjlig. Lika långt som han odlat sitt hår har han odlat sina laster, och den senaste drottningen är bara en ny konkubin men den farligaste hittills, ty hon delar hans religiösa nit. Men varje mans svagaste punkt är hans sexliv. Han har skaffat sig en drottning. Genom henne kan vi finna en väg att komma hans fåfänga på fall.

Ralpachen Langdarma! Min bror! Är det du som intrigerar där ute i mörkret med mina ministrar? Kom fram i ljuset!

Langdarma *(stiger fram)* Vad kan jag stå till tjänst med, min broder?

Ralpachen Hur är läget i världen idag?

Langdarma Stabilt.

Ralpachen Vad säger Kina?

Langdarma Det böjer sig och fruktar för Tibet som alltid.

Ralpachen Vad säger Nepal?

Langdarma Tibets lag är Nepals lag.

Ralpachen Vad säger Mongoliet?

Langdarma Mongoliet är våra trognaste bröder.

Ralpachen Och vad säger Indien?

Langdarma Dess värre lider vi nästan av en smärre invasion av heliga munkar och unga lärare från Indien.

Ralpachen Rätt så! Låt dem bara välla fram! Det finns ingenting viktigare i livet än utbildning!

Langdarma Men alla dessa lärare är inte populära. Folket betraktar dem mer och mer som parasiter.

Ralpachen Vänta bara tills folket blir lika lärda som de! När alla har blivit buddhister och lärda skall världen vara fullkomlig.

Langdarma En farlig ambition, min broder, med tanke på alla som är missnöjda med buddhismen och dess framfart.

Ralpachen Gå och bada, Langdarma! Du är oförbätterlig!

Langdarma (till ministrarna) Han ber mig gå och bada.

minister Paljor Vi har viktigare saker att göra än att gå och bada!

Dorje På min ära! (*fnyser. Ministrarna går med Langdarma.*)

Ralpachen Bry er inte om sådana surkarter. De lever bara för makten för dess egen skull och struntar i hur det går för folket och landet.

drottningen Men jag tycker inte om din broders uppsyn. Hur vågar du ha honom i en så hög position utan övervakning?

Ralpachen Han är min broder. Skulle jag icke ha förtroende för min broder?

drottningen Ingen vet vad han tänker och gör.

Ralpachen Om han tänker göra något har han ännu inte gjort det. Om han gör något får vi ta ställning till det när det är gjort. Det är inte mer än rätt.

drottningen Det kan vara för sent då.

Ralpachen Skitsnack! Oroa dig inte för Langdarma. Han är förnuftig trots att han är gammaltroende. Älska mig i stället!

drottningen Min älskade! Du härligaste, grannaste och mäktigaste av kungar!

Ralpachen Så skall det låta! Hela vårt rike skall bli ett paradiset!

drottningen Hela vår värld skall bli ett buddhistiskt paradiset!

Ralpachen Om du vill det, min sköna. Och vad kan stoppa oss? Buddhismen segrar av sig själv utan att vi ens behöver anstränga oss längre. Förnuftet slår igenom över allt, och folk börjar mer och mer av sig själva förstå att gamla avgudar och övertro bara är vidskepelse. Om buddhismen någonsin blir hela världens enda världsreligion, så har äntligen förnuftet besekrat hela världen, och då kan det bara komma gott hela mänskligheten till godo, men inte förr. (*älskar henne. De tumlar om tillsammans på golvet utan att klä av sig.*)

munk 1 Börjar det inte gå lite väl långt?

2 Vad oroar du dig för egentligen?

1 Kungens sorglöshet.

3 Han är vår och hela världens lycka.

1 Ja, så länge den varar, men inte längre.
(*Munkarna drar sig tillbaka.*)

drottningen Vår buddhistiska dynasti ska bli hela världens mäktigaste!

Ralpachen Om du vill det, min älskade.
(*De drar sig ut under ömhet, lek och kyssar.*)

Langdarma (*kommer försiktigt in, ser sig omkring, vinkar sedan till sig en minister*)
De har gått. De små oskyldiga barnen har gått att leka. Minister Paljor, jag har det från välunderrättat håll, att drottningen även har ihop det med minister Tenzing.

ministern Omöjligt! Han är ju konungens närmaste man!

Langdarma Genom att han står konungen så nära, står han även drottningen så nära.

ministern Men vem kan väl tro det om själva drottningen?

Langdarma Jag har bevis. Frågan är väl snarare: vem ska kunna frambära problemet för kungen?

ministern En kinkig fråga. Det blir väl jag som får göra det i egenskap av inrikesminister.

Langdarma Besvära dig inte. Jag kan sköta om saken på ett smidigt sätt. Jag behöver bara antyda något för den käre Ralpachen.

ministern Men det är min plikt att ta fram saken inför rådet. Om det är sant måste kungen även ta upp saken med minister Tenzing. Det är onödigt att du gör saken värre med att dessutom ta upp det privat.

Langdarma Kanske du har rätt, min käre minister Paljor. Må saken ha sin gilla gång. Så jag behöver inte ens ta fram bevisen inför Ralpachen?

ministern Jag förmodar att bevisen är så pass upprörande att det är bäst för alla att de inte kommer till allmän kännedom. Det räcker med rådets kunskap om att bevis finns.

Langdarma Sköt du om saken då på rätt sätt, så skall jag lämna min broder i fred.

ministern Det är synd på hans annars så framgångsrika regering, men saken är såpass allvarlig, och det är onödigt att hans bror också utsätts för krisen.

Langdarma Tack, minister Paljor.

ministern Var det något mer?

Langdarma Nej, du kan gå. (*Ministern bugar sig kort och går.*)

Så enkelt var det: ett enda ord var nog för att sätta en lavin i gång. Och ingenting tas emot med större tacksamhet än det ord som sprider falska destruktiva rykten, ty det blir genast trott av alla. Ingen gudomlighet hör någon av Ralpachens och hans munkars fromma och konstruktiva böner, men ett enda litet viskat ord av läcker lögn om hans drottning skall ivrigt uppsnappas av hela folket och med förtjusning basuneras ut över hela världen, ty folket styrs av lystnad. Och lystnaden efter mat och makt och pengar är ingenting mot den vanliga sensationslystnaden.

Scen 3. Ralpachen inför hela rådet.

Ralpachen Mina herrar, skall jag förstå det så, att ni anklagar min ofelbara drottning för att ha bedragit mig med min närmaste ofelbaraste minister?

Paljor Högvärdige konung, varken er drottning eller ministern i fråga kan rentvås från misstanken.

Ralpachen Jag rentvår dem från misstanken! De är landets två oumbärligaste personer efter konungen!

Paljor Min konung, det är inte så lätt att rentvå dem, då bevis för deras otukt föreligger.

Ralpachen Förevisa mig då detta skändliga bevis!

Paljor Min konung, det vore inte lämpligt att inför offentligheten dra fram sådana för hela staten komprometterande hemligheter....

Ralpachen Och ni andra bara tiger! Är detta en komplott mot mig och min politik från gammaltroende magsura gubbar bara för att ramponera buddhismen och stoppa dess nyttiga utbredning? Svara mig!

minister Dorje Allernådigaste konung, situationen är ytterst pinsam då hela staten ifrågasätts då dess högsta ledning tydligen är inblandad i en omfattande korruption....

Ralpachen Ni är bara rädda för ryktet och vill rädda era egna skräckslagna skinn med att offra oskyldiga offer för någon feg uslings nedriga ryktesspridning!

Paljor Om det ändå vore så väl, min konung! Visa oss denna fega nedriga usling som sprider falska rykten, och vi skall gärna halshugga honom!

Ralpachen Ni vet var han finns! Jag vet det icke!

(*Ministrarna tittar frågande på varandra.*)

Dorje Ingen av oss vet det.

Ralpachen För då fram den boven Tenzing, så att vi åtminstone får höra honom!
(*Minister Tenzing föres in i järnbojor och bakbunden.*)

Min bästa vän! Vad har du att säga?

Tenzing Ädle Ralpachen! Vi är offer för en komplott! De vet mycket väl att jag var din högra hand i främjandet av buddhismen, och bara därför har de angivit mig för att få din regering på fall!

Ralpachen Vilka de?

Tenzing Ack, jag vet icke vem som har inlett denna hatiska kampanj!

Ralpachen Är det någon av mina andra ministrar, som drivits av avundsjuka mot dig?

Tenzing Ack, jag vet ingenting!

Paljor Nekar du till anklagelsen om att du känt drottningen?

Tenzing Vem känner inte drottningen?

Paljor Jag menar nu intimt.

Tenzing Jag kan inte neka till att jag träffat henne ensam. Vi har haft privata samtal om problem i landet. Men jag förnekar bestämt att vi någonsin haft något oegentligt för oss.

Paljor Du kan alltså inte bevisa din oskuld?

Tenzing Nej.

Paljor Det samma säger drottningen. Det är det som är problemet.

Ralpachen Förklara vad du menar med problemet, Paljor.

Paljor Jag menar, att minister Tenzing och drottningen har komprometterats inför hela landet, och de kan inte frita sig från skuld. Det hade varit en annan sak om de varit vanliga enkla människor. Men nu hör de till de högst uppsatta offentliga personerna i landet. Därför måste de bevisa sin oskuld. Annars är hela staten och regeringen komprometterad.

Ralpachen Och hela buddhismen med dem, ty buddhistiska ledare kan inte begå otukt med varandra utan att de ställer sig utanför buddhismens helighet och okränkbarhet.

Paljor Precis!

Tenzing Det är en komplott mot buddhismen!

Paljor Bevisa det!

Tenzing (faller ner på knä och gråter bittert) Jag kan inte!

Paljor Min konung! Staten kräver att denna minister och drottningen straffas! Annars kan inte staten eller regeringen fortsätta existera!

Ralpachen Ni ber mig hugga av mig mina egna händer.

Paljor Nej, min konung. Det är andras händer för att ni må behålla era egna.

Minister Dorje Det är för att slippa hugga av statens händer.

Ralpachen Och alternativet?

en rådsherre (frågande) Vilket alternativ?

Ralpachen Det finns alltid ett alternativ! Vad har jag att välja mellan?

Paljor Min konung, ert enda alternativ är att avgå själv med hela regeringen.

Ralpachen Det vore att störta hela landet i kaos.

Paljor Ja, milt sagt.

Ralpachen Så jag måste alltså offra dessa mina båda närmaste kära för att rädda staten och landet. Jag skär inte bara av mig mina egna händer utan sticker även ut båda mina ögon! För ut honom! För ut Tenzing! Förlåt mig, Tenzing! Kan du någonsin förlåta mig?

Tenzing Jag vidhåller att det är en komplott mot buddhismen.

Paljor Bevisa det!

Tenzing Jag kan inte.

Paljor Du ser själv.

Ralpachen För ut honom! Innan jag låter avrätta er alla i stället för honom!
(*Tenzing föres brådstörtat ut.*)

Detta är en sorgens dag för min regering och för landet. Jag fruktar att vi alla kommer att få anledning att ångra detta. Tenzing kunde inte bevisa sin oskuld – alltså var han skyldig, emedan han var en buddhist i hög ställning. Och vad vinner ni med det, era förbannade fega lönnmördare, som inte vågar stå för vad ni gör, som inte vågar visa ert hat och avundsjuka, som inte vågar sätta era riktiga namn under era egna intriger? Jag varnar er! Om det en dag uppdagas och bevisas att min drottning och bästa minister var oskyldiga skall min vrede inte känna några gränser,

utan jag skall förfölja de skyldigas familjer tills vartenda barn hellre begår självmord än fortsätter att leva! Lika omätlig som min sorg är nu, (*river till allas fasa sönder sina praktfulla kläder, så att han nästan blir naken,*) lika fasaväckande skall då min vrede och mitt outsläckliga hat vara, och ingen antibuddhist skall vara säker för mig i hela landet! Jag har talat! Ve er, ni lögnare och skrymtare, om Tenzings motanklagelser visar sig ha varit riktiga! (*går ut, naken så när som på det allra nödvändigaste, med hela den kungliga skruden sönderriven kvar på golvet. Alla ministrarna och rådsherrarna diskuterar upprört med varandra.*)

Paljor (diskret i skymundan till Langdarma, som nu först blir synlig där)

Staten är sårad i sitt innersta, vårt värsta justitiemord någonsin har begåtts, kungen blir aldrig nådig mer, och regeringen är i upplösningstillstånd. Var det värt det?

Langdarma Vänta bara, minister Paljor. Detta är bara början.

(*De försvinner ut bakvägen. De andra rådsherrarna och ministrarna skingras åt andra hållet under upprörda diskussioner.*)

Akt III scen 1.

Ralpachen Min hustru, min drottning, du var allt för mig. Jag älskade dig och dyrkade dig. Hur kunde du?

drottningen Min älskade make, jag älskade dig och dyrkade dig. Hur kunde du?

Ralpachen Vad menar du?

drottningen Hur kunde du fatta tilltro till förtal?

Ralpachen Men vem skulle ha förtalat dig och varför?

drottningen Det är det som är mysteriet.

Ralpachen Det finns ingen annan dam som kan avundas dig och ingen herre heller. Det finns inget motiv.

drottningen Langdarma?

Ralpachen Han är gammaltroende och tycker inte om buddhismen. Men varför skulle han vilja slå dig, om du är oskyldig? I så fall skulle han vara enbart ond och destruktiv, och det kan jag inte tro om honom. Han är metodisk och handlar aldrig utan motiv.

drottningen Ministrarna?

Ralpachen Ej heller de skulle ha något motiv att angripa dig om du var oskyldig. De är alla hederliga män som aldrig skulle ge sig på en kvinna utan anledning. Är du verkligen helt oskyldig?

drottningen Jag begär inte att du ska tro det, men det är jag faktiskt.

Ralpachen I så fall är det min plikt att försvara dig mot hela världen.

drottningen Nej, min make, det kan du inte göra. Då gräver du din egen grav. Staten har komprometterats, och den måste renas. Annars kan den inte bestå.

Ralpachen Menar du att du tar på dig skulden utan att vara skyldig?

drottningen Jag måste gå, Ralpachen. Det är enda möjligheten för dig att kunna rädda din regering och vår buddhistiska rättsstat.

Ralpachen Du förkrossar mig!

drottningen Medge att jag har rätt.

Ralpachen Finns det ingen annan väg?

drottningen Den enda som kan rädda mig är Langdarma.

Ralpachen (går till en stor gongong och slår på den två gånger. Flera tjänare dyker upp.)

Hämta genast hit min broder Langdarma! (*Tjänarna försvinner.*) Hur tror du han kan rädda dig?

drottningen Vår enda chans är om han vet mer än vi.

Ralpachen Och om han inte gör det?

drottningen Om han är oskyldig måste jag gå.

(Langdarma in med uppvaktning.)

Langdarma Min broder har kallat på mig. Här är jag.
Ralpachen (*allvarlig*) Min broder, jag hälsar dig. Jag ber dig att noga tänka över dina svar. Jag har några frågor att ställa dig.
Langdarma Var så god.
Ralpachen Vet du vem som ligger bakom förtälet och komplotten mot drottningen?
Langdarma Intrigeras det mot drottningen?
Ralpachen Du vet alltså ingenting?
Langdarma Vad skulle jag veta?
Ralpachen Du är alltså fullständigt oskyldig?
Langdarma Till vad?
Ralpachen (*omfamnar sin drottning*) Vi är förlorade!
Langdarma Min bästa broder, jag kan omöjligt veta vad jag är skyldig eller oskyldig till förrän jag hört någon anklagelse.
Ralpachen Ingen har anklagat dig, Langdarma. Du kan gå.
Langdarma (*bugar sig vördnadsfullt*) Jag står alltid till min broders tjänst. (*går med uppvaktning.*)
drottningen Du är inte förlorad, Ralpachen. Det är bara jag som är förlorad.
Ralpachen Jag fruktar, min älskade, att om du faller, så förlorar jag mitt enda värn och stöd. Detta nät av intriger är för lömskt för att någon kan värja sig mot det.
drottningen Staten beror av dig, Ralpachen. Om du faller, faller staten.
Ralpachen Du menar, att det skulle rädda mig?
drottningen Det kan inte ligga i någons intresse att krossa staten, som vi alla lever av.
Ralpachen Du har rätt. Och ändå fruktar jag just en sådan övermåttan destruktiv ondskas, som till och med vill förgöra sig själv.
drottningen Låt den då förgöra sig själv och överlev!
Ralpachen Hur kan jag göra det när jag inte vet var den finns? Hur kan man försvara sig mot en fiende som inte finns? Hur kan en blind träda ut i närkamp mot ett slagfält av ondskas?
drottningen Det kanske slutar när jag är borta. Staten kan kanske räddas.
Ralpachen Vad har väl staten mer för mänskligt värde om människor skall offras för den? Nej, min älskade, om du skall offras för att staten skall överleva är den staten ingenting mera värd för mig.
drottningen Men för folket. Tänk på vårt folk.
Ralpachen (*omfamnar henne igen*) Om jag måste offra dig för folket, så låt mig offra mig själv också.
drottningen Det behöver du inte göra, ty du är en god konung.
Ralpachen Men du, min drottning, var den enda goda människa jag kände.
drottningen Om du inte glömmer mig skall jag leva vidare fastän jag är död.
Ralpachen Ingen av oss kan dö, min älskade, ty vi är ödets fångar. Ödet krossar sina fångar men ger dem evigt liv i gengäld. Och det är värre än att bara bli krossad.
drottningen Min älskade, vi måste göra det bästa av saken.
Ralpachen Det är det som kallas att lura ödet.
drottningen Kom! Än har vi tid!
Ralpachen Jag följer dig för evigt, min älskade.
(*Hon drar honom till sängen, och de bestiger den.*)
(*bakom förhänget*) Jag ska försvara dig mot hela världen!

Scen 2. Inför rådet.

Paljor Minister Tenzing har begått självmord.
Langdarma Han hade knappast något val.
Paljor Ministrarna är oroliga.
Langdarma De har skäl att våndas.
Paljor Ingen tycker om situationen.
Langdarma Utom jag.
Paljor Även jag är rädd för anarki.
Langdarma Det är ingenting att vara rädd för, min vän.
Paljor Alla är rädda för det utom du.
Langdarma Därför att jag styr den. Den absoluta makten är den absoluta anarkin.
Paljor Langdarma, din kurs är oroväckande. Om det blir känt att du för karavanen mot stupet kommer regeringen att ingripa.
Langdarma Den kommer inte att hinna. Mycket kommer att förvirra dem innan de störtar utför.
Paljor Ingen tycker om det.
Langdarma Ge dig till tåls, Paljor. Ta det lugnt. Seså, nu gör min bror sitt livs mest strålande entré.
Ralpachen (*inträder, åter i kunglig skrud. Han står i tystnad först med sänkt huvud.*)
Mina herrar, jag har en bön till er.
(*ger ett tecken och mot sidan. Drottningen inträder, helt klädd i vitt utan prydnader med utslaget hår, som en jungfru.*)
Jag ber om nåd för denna kvinna.
Jag ber er skona denna värlösa kvinna.
Är det för mycket begärt?
Ja, jag är buddhist. Jag erkänner att jag gjort allt för att främja denna nya religion i landet, såsom mina fäder gjorde ända sedan den store Songtsen Gampo, den störste konung som Asien har skådat! Och vi gjorde alla rätt, ty denna religions namn är barmhärtighet! Dess namn är medmänsklighet! Dess namn är medlidande! Dess innersta väsen är att sätta mänskliga känslor i centrum och att ta hänsyn till dem! Det är det jag mest försökt göra under hela min regering! Och min regering var lycklig tills förtälet och avunden smög sig in bland mina ministrar med krav på offer, blod och människoliv! Er broder Tenzing har tagit sitt liv. Hans öde falle på deras händer som gjorde sig skyldiga till att smida hans förtal!
Paljor Ers majestät, ursäkta, men vad menar min konung? Är detta ett regeringsärende eller ett personligt utgjutande av känslor?
Ralpachen (lågmält) Förstår du inte vad jag menar, Paljor?
Paljor Vår sak är att objektivt sköta landet, så att dess ordning och regering fungerar. Men ni kommer hit och vädjar till våra känslor i ett slags teaterföreställning av hysteriska känsloeffekter....
Ralpachen Paljor, jag vädjar till er om min drottnings liv.
Paljor Ingen vill döda henne.
Ralpachen Hon är komprometterad! Hon är förtalad! Hon är oskyldig! Man har kränkt hennes ära!
Paljor Det är inte regeringens sak.
Ralpachen Paljor, för denna sak har minister Tenzing tagit sitt liv, då han komprometterades med drottningen!
Paljor Om minister Tenzing har tagit sitt liv var det hans sak och inte regeringens.
Ralpachen Han var oskyldig! Hans blod komme över de skyldigas huvuden!
Langdarma Min bror, spela inte teater.
Ralpachen Langdarma, vad gör du här i regeringen?

Langdarma Jag är här som din bror för att råda dig. Vi förstår din sorg över minister Tenzings död. Men var då förnuftig och låt inte din sorg stiga dig åt huvudet.

Ralpachen Vad menar du?

Langdarma Vad menar du själv med att dra fram din drottning och hennes problem inför regeringen? Är då hennes ära inte hennes ensak utan en angelägenhet för hela världen?

Ralpachen Hon är rikets konungs drottning!

Langdarma Det behöver du inte upplysa oss om.

Ralpachen Hon är maka till regeringens överhuvud! Hon är oantastlig och ofelbar! Om hon faller måste hela regeringen och staten falla!

Langdarma Och jag hävdar att hon bara är en kvinna. För att en kvinna faller behöver ingen regering falla. Kom hem, broder, och ta din kvinna med dig.

Ralpachen Regeringen måste tillstå hennes oskuld och rentvå henne inför staten!

Langdarma Hon är ju din maka. Hur kan hon då vara oskuld?

drottningen Broder Langdarma, du behagar skämta. Men en kränkt drottning är inte att skämta med. Bara för att jag är kvinna rycker ni på axlarna åt mitt fall, men saken är inte så enkel. Er konung vädjar till er om barmhärtighet och medlidande, men ni hånar honom. Här har komplotten slagit djupare rötter än bara förtalets och avundens tanklöshet.

Paljor Min drottning, förklara er.

drottningen Ja, herrar i regeringen, jag skall förklara mig. Jag har anklagats inför hela landet för äktenskapsbrott tillsammans med minister Tenzing. Ingen av oss kunde bevisa vår oskuld, hur väl vi än visste att ingen av oss bar någon skuld. För att rädda regeringen, staten, konungen och mig tog minister Tenzing all skuld på sig och skildes frivilligt från livet. Men självuppoffring hjälper inte mot skurkar. De bara skrattar åt offret, festar vid hans begravning och slåss om arvet. Mina herrar, jag vet mycket väl att ni alla menar att Tenzings självmord bekräftar hans skuld och att ni därför fortfarande betraktar mig som komprometterad. Nåväl, mina herrar. Ni har redan dömt mig. Jag ämnar inte överklaga. (*tar plötsligt fram en kniv och skär demonstrativt av sig halsen. Blod forsar fram.*) Vem följer efter mig? (*faller*)

Paljor Hejda henne!

Langdarma För sent.

Ralpachen Nej! Min älskade! (*störtar fram till hennes lik, omfamnar henne, gråter hysteriskt, tar henne i sin famn, badar i hennes blod, etc.*) Lämna mig inte! Jag ville ju bara försvara dig! Ingen ville dig något ont! Hur kunde du, min enda evigt älskade! Jag skulle hellre ha dött själv än sett något ont vederfaras dig! (*gråter hjärtskärande*)

en minister Detta är för mycket.

en annan Vi går.

(*Hela rådsförsamlingen är i uppror och upplösning.*)

Paljor (kommer fram) Detta var aldrig vår mening. Det måste ni förstå, ers kunglig höghet!

Ralpachen Försvinn, era förbannade asgamar och hyenor! Det var just detta ni alla ville!

(*Paljor flyr förskrämd ut med de övriga.*)

Tänker du också urskulda dig, Langdarma?

Langdarma (ensam kvar) Jag har ingenting att urskulda. Jag anklagade varken Tenzing eller vår drottning. Jag är oskyldig till deras död. De har själva tagit sina öden i sin hand och dött för att bevara sin ära som riktiga tibetaner.

Ralpachen Så du vet ingenting om förtalet emot dem?

Langdarma Min broder, vad skulle jag veta?

Ralpachen (trött) Gå din väg. Låt mig sörja ensam. Låt mig bloda ner mig tillräckligt i min älskades blod och sedan vältra mig över hela världen med dess fläckar så att den aldrig mer blir ren och fri från skuld! Försvinn, min bror, innan du också drabbas av

förbannelsen och råkar ut för min förtvivlans frukter! Ty det var jag som dödade min älskade! Jag ville driva hennes försvar till dess yttersta spets, jag trodde jag kunde beveka grymma politikernas stenhårda hjärtan, men hon genomskådade dem alla och tog hellre livet av sig i protest mot deras likgiltighet än utsatte sig för deras omänsklighet. Gråt, mitt hjärta, tills du brister och sprängs och smittar ner hela världen med ditt hjärteblods fatala bitterhet! Försvinn, min bror! Lämna mig ensam med min sorg! Ingen kan dela den med mig, ty den enda som kunde dela allt med mig är död, död, död! (*vaggas med sin drottning som med ett barn*)

Langdarma Min broder, jag står troget kvar vid din sida så länge du lever.
(*bugar sig och går*)

Ralpachen Det blir inte länge till, ty jag följer dig, min duva. Du ensam hade rätt, och hela världen hade fel, ty den vägrade erkänna din oskuld. Men om den inte kunde erkänna din oskuld betyder det att skulden låg hos den.

(*lyfter upp sin drottning mot höjden*)

Förgås, o värld, om du inte kan respektera en kvinnas så uppenbara oskuld, och må jag då hellre förgås med henne än leva kvar med en sådan värld, som i så fall bara kan brinna inne i sin egen helvetiska ondska! (*sänker henne igen.*) Men först skall jag gråta ihjäl mig över dig. (*kysser hennes läppar*) Min älskade, jag kommer till dig, ty jag följer dig. (*går ut med hennes lik*)

Paljor (*dyker fram med några tjänare*) Följ er konung och se noga till att ingenting ont händer honom. Han är i ett farligt tillstånd, och staten har inte råd med ännu ett självmord. Bevaka honom väl! (*Tjänarna skyndar ut efter Ralpachen.*)

Är du nöjd nu, Langdarma? Nej, du blir aldrig nöjd förrän du själv är omintetgjord av din egen ondska. (*går*)

Scen 3. Konungens sängkammare.

Ralpachen (*på sin bädd*) Hur kan jag vidare leva när ingen tillåts leva av de enda som var värda livet? Hur kan mänskligheten understå sig till att leva vidare när den bara kväver sina blommor, mördar all sin skönhet och fördärvar allting rent med fulhet och intriger? Nej, jag kan ej leva i en värld där kärlek ej får existera utan att den våldtas. Kom snart, o död, och tag mig, som du tar allt gott ifrån mig, som du tar från livet allt som gör det värt att leva! Där grymheten får härja fritt där livets högsta värden når sin högsta blomstring, skönhet och behag kan jag ej existera. Jag måste avgå i protest från ett så falskt och orättvist förfelat liv. Jag struntar i den värld jag uppbar ansvar för, om världen blott med grymhet lönar allt det goda jag försökte göra den. Om världen föredrar sin fulhet mot den skönhet jag försökte ge den som alternativ, då vill jag icke mera ha med denna värld att göra. Älskade min drottning, du har visat vägen! Låt mig följa dig! Men tyst! Vem smyger denna tid på natten in i kungens rum? Jag skall ej låtsas om det utan endast synas sova. Kanske dessa midnattsgäster medvetet ger mig svar på mina frågor. (*låtsas sova*)

(*tre skuggor dyker upp i svarta mantlar och kåpor.*)

1 Han sover.

Langdarma Det är gott och väl.

2 Ska vi mörda honom i sömnen?

Langdarma Det vore skonsammast för honom.

2 Men är det inte feigt?

1 Jo, men det är säkrast, för då gör han inte motstånd.

2 Du tror väl inte att vi kan mörda honom utan att han vaknar?

1 Jovisst. Vi lägger bara kudden över honom och trycker till tills han slocknar. Det är som att släcka ett ljus fast i större dimensioner.

2 Och det tror du du kan göra utan att han vaknar?

1 Vaknar gör han väl, men han kan knappast mer än sprattla litet med armar och ben om vi inte håller dem stilla.

2 Alltså dör han ändå i vaket tillstånd.

1 Skyll inte på mig. Langdarma här vill ju inte ha några blodfläckar. Annars hade vi kunnat klubba ihjäl honom med ett slag.

Langdarma Prata tystare, era soppskallar. Ni kan ju väcka honom.

Ralpachen (*lugnt*) Jag är vaken, Langdarma. Har du kommit för att mörda mig?

1 Himlar! Han är vaken! (*ryggar tillbaka med 2, som är lika förskräckt.*)

Langdarma Håll käften, era värdelösa loppor! Gör ert jobb i stället!

Ralpachen Gör det själv, Langdarma, och låt dessa dina stackars lejda mördare gå.

Langdarma Du låter så lugn, som om du hade väntat på mig.

Ralpachen Jag hälsar dig välkommen och tackar dig för att du tänker ta livet av mig. Men låt dina mördare gå.

2 Han menar allvar. Vi slipper göra jobbet.

1 Gör det själv, Langdarma! Vi sticker!
(*Mördarna flyr.*)

Ralpachen Nå, Langdarma, vad väntar du på?

Langdarma (*drar sitt svärd*) På att du ska göra motstånd.

Ralpachen Den glädjen tänker jag inte bereda dig.

Langdarma Så konungen av världens största land tänker inte försvara sig?

Ralpachen Jag ämnar inte försvara mig mot min egen bror. Du får gärna döda mig. Jag har ändå ingenting att förlora. Svara blott först på min fråga. Varför?

Langdarma Varför vad då?

Ralpachen Jag ser nu att du ligger bakom allt, bakom min bäste ministers fall och bakom min drottningens död och vanära. Varför?

Langdarma Nåväl, broder, jag ska tala om det för dig, eftersom du inte begriper det själv. (*sticker tillbaka sitt svärd.*)

Min broder, du har påtvingat detta land en religion som den inte har bett om. Du vill förslava vårt folk under en hierarki av menlösa lallande munkar. Du vill göra vår krigarnation till ett rike av lättja och slaveri.

Ralpachen (*avbryter honom*) Det var vår förfader Songtsen Gampo som införde buddhismen i vårt land. Jag har bara följt i hans spår.

Langdarma Men det gamla Tibet lever kvar! Och kräver att få hämnas sin förlorade ära! Vi var ett stolt folk av oöverbanneliga krigare som behärskade hela vår omvärld! Men din religion vill förvandla oss till försvarslösa apatiska mesar, som bara duger till att sitta inne och gömma sig!

Ralpachen Och tror du då, stackars broder, att det går att göra dessa heliga munkar till soldater igen, när de en gång lärt sig visheten i att inte bruka våld eller hänsynslöshet? Jag beklagar dig, broder. Du lider av hämndtörst för förlusten av ett avlagset förflutet som aldrig kan komma tillbaka. Du är förblindad av en fix idé och tänker bara på dig själv och inte på landet eller folket.

Langdarma Det är just dem jag tänker på. Ännu kan allting räddas. Ännu kan Tibets storhet bevaras och föras vidare. Vi har inte förlorat kontrollen över Kina, Mongoliet, Uigur eller Nepal.

Ralpachen Men du har förlorat kontrollen över dig själv, och det är ett värre fall än att förlora ett imperium.

Langdarma Du försvarar en omöjlig sak och försöker prata bort mig!

Ralpachen Döda mig då och få det gjort, om det är det du vill.

Langdarma Ja, min broder, det om något är min mission här i livet. Säg mig hur du vill dö. Vill du få hjärtat utskuret eller tarmarna? Eller vill du hellre bli strypt?

Ralpachen Min broder, du har redan dödat alla de bästa mänskorna i vårt land. Låt mig följa dem, och stanna du kvar bland de sämsta och härska bland gamarna.

Langdarma Ditt förbannade hår är i vägen för din hals!

Ralpachen Mitt hår var min frihet och stolthet. Ta bort det om du kan. Det är sammanväxt med min själ som med mitt huvud. Du kan aldrig beröva mig min frihet. Den flyger med mig och mina älskade över bergen långt efter att dina dagar blivit avslutade med en värre nesa än min.

Langdarma Jag har en bättre idé. Vad jag har föraktat och hatat detta ditt långa hår, som du berett åt smutsiga munkar till att sitta på, och som du kallar din frihet och stolthet! Det skall bli din död! Det skall bli mitt vapen! Du skall kvävas i ditt eget fördömda hår! (*virar det i två slingor kring halsen på honom.*)

Ralpachen Då slipper du spilla mitt blod, och jag får behålla mitt hår, min frihet, min stolthet och min själ och dö som martyr för dem och för skönheten, för mina älskade, för mitt folk, för min tro och för den högsta visheten: att aldrig bruka våld hur mycket våld som än brukas mot dig, att alltid vara god hur ond världen än är, och att alltid ödmjukt och tacksamt ta emot vad du än får och använda allt ont till godo.

Langdarma Håll käften, din vimsiga pratkvavn!
(*stryper honom i hans eget hår.*)

Så var det gjort. Vad sker nu? Jag blir kung. Men detta var blott den första. Jag har bara börjat. Alltför många munkar och heliga män finns kvar. Hela landet är nerlusat med kloster. Allt skall bort! Broder, det enda förnuftiga du någonsin gjorde i ditt liv var att inte bjuda mig motstånd när jag tog ditt liv. Scenen är nu fri. För ögonblicket är den full av tomhet, men snart ska den fyllas av blod och ruiner från otaliga avrättade buddhisters kroppar och deras för evigt skändade kloster. Må de sedan aldrig mera byggas upp igen när jag är färdig med dem! Må den skenheliga buddhismen en gång för alla utrotas för evigt!

Akt IV scen 1. Det nya hovet.

rådman 1 Är det nu äntligen slut på kriserna?

2 Det verkar så, men ingen vet vad som kommer.

3 Vi har förlorat ministrar, en drottning och en konung. Vad mer kan vi förlora?

4 Oroligheterna måste få ett slut. Folket jäser, och Khams krigare rustar sig för inbördeskrig. Kan den nya regimen ge oss stabilitet, minister Paljor?

Paljor (*lugnt*) Jag kan försäkra er alla och hela nationen, att äntligen skall det nu bli ordning och reda i landet. Det sista årets kriser har bara varit tillfälliga prövningar. Kriget mot kriserna är över.

1 Om det ändå vore sant!

2 Vad har vi för försäkringar?

3 Inga alls. Vi måste bara acceptera vad som kommer.

4 Minister Paljor, Langdarma har hittills hållit sig i skuggan. Han är ett oskrivet blad. Ingen i landet vet vad vi har att vänta av honom.

Paljor Stabilitet framför allt, effektivitet och reformer, rakryggad ledning och inget trams längre.

2 Ralpachen var älskad av folket.

Paljor Det är ingenting mot vad hans bror kommer att bli.

(*Härolder inträder.*)

Pass på. Vår konung gör entré.

en härold (tillkännager) Hans kunglig höghet, hans majestät konungen Langdarma!

(*Langdarma gör entré, högdragen och majestätisk, i full kunglig skrud.*)

Paljor Var hälsad, ers majestät, och välkommen till er första konselj.

(*tar av hatten och böjer sig. Alla följer hans exempel.*)

Langdarma (intar tronen med värdighet men dröjer med att sätta sig.)

Detta möte skall bli kort men effektivt. Vi har mycket att ta i tu med. I två hundra år har vårt älskade hemland anfrätts av hemska konvulsioner i form av utländskt inflytande från söder och öster, från Indien och Kina, och denna sjukdom har mina företrädare lyckats få att slå inte bara sina klor utan även sina rötter i detta arma land. Vi måste omedelbart rycka upp denna sjukdom med rötterna!

2 Förlåt mig, men vilken sjukdom kan ert majestät mena? Varken hinduer eller kineser vill bo i vårt hårda land.

Langdarma (*har satt sig*) Buddhismen förstås.

(*Det går ett sus genom församlingen.*)

(*reser sig*) Denna galna förvirring har spridit sig som en pest över hela landet och slagit griller i huvudet på alla enkla människor, så att de glömt hur man arbetar och hur man krigar. Om Tibet skall kunna förbli stort och mäktigt måste vi råda bot på dess enda svaghet, som är buddhismen.

Paljor Vad befaller ert majestät?

Langdarma (*har satt sig*) Vi måste slå hårt och effektivt. Buddhismen måste utrotas omedelbart och för alltid. Högst på dagordningen står tre punkter: templet, klostret och biblioteket. Templet och klostret måste omedelbart förstöras och även biblioteket med alla dess böcker.

1 Ursäkta mig, store Langdarma, men är det görligt? Det finns tusentals kloster spridda över hela landet från Ladakh till Kham och från Bhutan till Koko Nor. Det har tagit två hundra år att bygga alla dessa kloster och tempel. Jag måste betvivla att de kan förstöras på en natt.

Langdarma Trotsar du konungens befallning, rådmann? Paljor, låt genast arresteras denna treskande parasit. Han skall avrättas i morgon. Vi måste statuera exempel. Ingen får stå i vägen för revolutionen och landets befrielse från vidskepelse och parasitism.

(*Rådman 1 fångslas genast och förs bort av vakter.*)

1 (*medan han förs bort, förgäves*) Jag ställde bara en fråga! (*Han förs ut.*)

Langdarma Fler frågor?

(*Dödstystnad.*)

Vidare måste all undervisning i buddhismen upphöra. Alla lärare, munkar och nunnor måste avstängas och drivas ut i förvärvslivet. Ingen får studera längre. Allt måste återgå till det gamla systemet med Bon, våra fäders religion, som den enda äkta och tillåtna. Det ledande klostret Samye, denna pesthärd för sinnessjukdomar, måste raseras till grunden denna dag!

Paljor (*har tyst och hastigt konfererat med sina rådsbröder*) Ursäkta, store konung, men är detta klokt?

Langdarma Vad säger du, Paljor?

Paljor Är sådana drastiska åtgärder en klok diplomati? Jag menar, ni har nu hela ert underbara rike i er säkra hand, men med sådana hårda reformer kan ni plötsligt få många fiender.

Langdarma Vad är du rädd för, Paljor? Munkarna? Slå ihjäl dem bara, hacka ihjäl dem om de inte vill lämna sina kloster, bränn dem inne och flå dem levande. Eller är det nunnorna? Gör dem bara till horor, och tvinga dem till äktenskap, och du ska få se hur lätt de glömmet all sin helighet. Eller är det skolarerna? Bränn deras böcker och deras bibliotek, och de blir fogliga som lamm, ty utan sina böcker är de som höns. Eller är du rädd för folket? Den som är rädd för folket kan inte regera. Du har bara min politik eller döden att välja mellan, Paljor, och min politik har råd att undvara dig. (*ger ett tecken till vakterna. Paljor grips.*)

Paljor Vad har jag gjort?

Langdarma Du har sviktat, Paljor. Min regering får inte svikta. Du är såld. Du är bara en människa, men jag behöver krigare till att förstöra alla kloster med.

Paljor Langdarma, jag hjälpte dig till makten!

Langdarma (likgiltigt) Jag hade fått den ändå, och jag tog den själv till slut utan din hjälp. Du är bara en av dessa svaga narrar som utmanövrerade sig själv ur vägen för mig. Lycklig resa, Paljor.

(Paljor föres skrikande ut.)

Nu till saken. Vi har en statsreligion att utrota, och det måste göras effektivt. Vi har mycket att göra. Den som tvekar i det heliga arbetet åker ut och avrättas som min statsminister. Är det förstått?

(Rådsherrarna mumlar rådvilla och skrämnda sitt bifall.)

Alla sätter sig ner och mötet tar sin början.)

Scen 2. Samlingssalen i ett litet dunkelt tibetanskt kloster med ljuvlig fantastisk inredning i rött och färgglada dekorationer. Munkarna i session.

1 Langdarmas soldater förstör metodiskt allt buddhistiskt i hela landet. Samye har bränts och plundrats, och det var med yttersta nöd som århundraden av översättningsarbeten från sanskrit till tibetanska kunde räddas.

2 Det finns snart inte ett enda kloster kvar i hela landet och inte en enda munk. Vi är kanske redan de sista.

3 Men varför sker allt detta? Vad kan Langdarma vinna på det i längden utom hela folkets hat? Vår religion predikade ju bara kärlek, barmhärtighet och medlidande.

1 Fåfänga, broder, maktens fåfänga – ingenting annat. Langdarma är besatt av makt och ser vår religion som ett hot mot den. Makten tål ingen konkurrens. Därför försöker han gagnlöst utrota oss och lyckas därmed i längden bara leda sig själv i fördärvet, som maktens fåfänga alltid gör.

4 Men det måste finnas något som man kunde göra åt saken.

1 Langdarmas makt är absolut. Han har allt i sin hand. Våldet lyder honom blint. Hans ställning är osårbar.

2 Det enda sättet vore att möta ont med ont och möta hans våld med värre våld genom en lönnmördare.

3 Och det är omöjligt för en buddhist att ta en människas liv.

1 Buddhismens högsta lag är att främja livet. Langdarma gör motsatsen. Han bara dödar. Alltså vore det att främja livet att döda honom.

3 Men vilken buddhist kan göra det?

1 Ja, det är problemet.

2 Under tiden fortsätter klostren att skändas, våra nunnor att våldtas och brännas, våra bröder att hackas ihjäl och fördrivas och våra böcker att förstöras. Langdarmas lags långa arm kan när som helst nå vårt eget kloster, och då är även alla våra och våra föregångares livsverk förstörda. Mina bröder, det går inte.

1 Langdarma förstör inte bara generationers livsverk utan även sina egna anfäders. Buddhismen är redan utrotad i detta land. Ingen får längre undervisa i Buddhas lära utan att han blir avrättad.

3 Vad har vi gjort för att förtjäna detta?

4 Ingenting, och därför måste vi göra något åt saken.

1 Det låter nästan som om du var beredd att lönnmörda Langdarma, broder Palgui Dorje.

4 Jag lovar ingenting, men om jag kunde göra det på ett säkert sätt så skulle jag kunna göra det.

alla Hur?

4 Det är det jag inte vet.

1 Langdarma är ständigt omgiven av livvakter, och han träffar aldrig folket. Han tar inga risker. Jag kan inte se något sätt för någon att kunna döda honom.

2 Tyst! Jag hör missljud. (*Grova röster börjar nalkas.*)
soldat 1 (*utanför*) Här är det! Sätt eld på det genast!
3 (*skräckslagen*) Langdarmas soldater är här!
soldat 2 (*utanför*) Hör! De skriker där inne. Här finns munkar.
soldat 3 Bränn dem inne, och hugg ner dem när de kommer ut!
1 (*filosofiskt*) Så drabbar då även Langdarmas förbannelse Tibets minsta och sista och oskyldigaste kloster.
soldat 4 (*utanför*) Nej, vi måste plundra klostret innan vi bränner ner det!
(*Grymma soldater rusar in från alla håll med förskräckliga svärd, rödmålade i ansiktet och i förfärliga rustningar.*)
soldat 1 Döda dem! Döda dem! Låt ingen slippa undan!
(*Blodbad och massaker på munkarna följer. Endast Palgui Dorje lyckas diskret rulla ner från scenen och klara sig. Alla andra munkar dör.*)
soldat 2 (*när alla är döda, snopet*) Men här finns ju inget.
soldat 3 Jo, här fanns munkar, men nu är de döda, så låt oss bränna ner klostret.
soldat 4 Fan också! De där munkarna bedrog oss igen!
3 Lugna dig, kompis. Nästa gång tar vi ett nunnekloster.
4 Men det finns ju inga kvar. Det här var landets sista kloster, och vi har varken fått betalning eller byte för allt vårt besvär!
1 Skyll på Langdarma! Kom nu!
(*Soldaterna går ut. Ett rött sken sprider sig som visar att de satt eld på klostret.*)

Scen 3. Yerpa.

En eremitgrotta med storslagen utsikt mot mynningen i fonden.

Palgui Dorje (sitter vid mynningen som eremit och betraktar utsikten)

Hela mitt liv har ägnats åt att hylla livet, och nu måste jag döda det, ty så bjuder mig det heliga livets lag. Jag har inget val. Det finns inte en munk kvar i landet, alla skolor har stängts, ingen kan läsa en bok utom under hot av dödsstraff, och till och med de munkar som lydde Langdarma och begav sig i exil blev mördade på vägen.

Ingen ville detta utom Langdarma. Liksom alla mina bröder ville jag bara studera och ägna mig åt konstruktiv verksamhet, frid och blygsamhet i ödmjukhet. Nu är jag ensam kvar, en flykting som gömmer sig i bergen, den sista buddhisten, som vägrar bli martyr. Langdarma, du har ingen chans mot livets lag. Din makt är oinskränkt men lika ihålig och flyktig som en döende vindpust. Med all din prakt och härlighet är du bara en suck i historien som måste förgås. Och det är jag, en fredlig munk, som hela sitt liv undvikit att trampa på myror och aldrig ätit kött, som aldrig velat något annat än liv, som måste offra ditt liv åt evigheten för livets egen skull. Du är död, Langdarma, ty din mördare lever, fastän du försökt utrota hela den pacifistiska världsreligion som förbjuder allt tagande av liv. Du har utrotat dem som aldrig ville dig något illa. Den siste överlevande av dem är därför mera oemotståndlig i sin fruktansvärda oavvislighet än alla dina arméer och all din övermakt, hela ditt imperiums övervåld och all din etablerade säkerhet, som alltsammans bara är en fjäder för vinden mot ödets oskrivna lagar och livets gång mot gryningen, som alltid blott i evighet skall tillta, ljusna och bli bättre.

(reser sig, tar fram en svart mantel, skakar ut den och sover sig i den. Den är vit på insidan.)

Skydda mig, svarta mantel, mot Langdarmas misstänksamhet, må ingen genomskåda dina dunkla syften, *(tar fram tre pilar och gömmer dem i manteln,)* och må din rena vithet framträda när ditt värv är fullbordat. *(Lyfter manteln så att han till hälften blir vit.)* Må svart bli till vitt, må ondska bli till godhet, må död förändras till liv, och må världen frälsas från Langdarma.

Akt V scen 1. Lhasa.

En stor öppen plats med festligheter. Det är svarthattarnas dansfestival. Fest och dans.

Langdarma (framträder i all sin härlighet på en tribun)

Mitt lyckliga folk, äntligen är du frälsat! Vi har lyckats skaka av oss buddhismens odrägliga ok, alla landets kloster och pesthärdar för trolldom och subversiv verksamhet är nu förstörda och skall aldrig uppföras åter, vi har rensat ut alla parasiterande och onaturliga munkar ur landet med sina fördärvliga lustar och laster, – äntligen kan vi börja leva! Äntligen kan vi börja andas frisk luft och arbeta! Träldomen är slut, och segern är vår! Ingen ska längre behöva läsa några böcker! Så låt oss därför festa och vara glada! Låt chang delas ut till alla, låt svarthattarna dansa sig vilda i vår gamla nationalreligion Bons namn, glöm bort gårdagen, och låt buddhismens ondska förbli utrotad för alltid! Den har aldrig funnits! Låt historien och Tibets härlighet börja med oss! Låt dansen ta sin början, och må den aldrig sluta! Drick chang! Dansa och festa och drick för friheten! Konung Langdarma bjuder!

(Cymbalerna sätter i gång med trummor och basuner, och dansen kommer i gång på riktigt.)

I sin svarta mantel har Palgui Dorje smugit sig in bland svarthattarna och deltar i dansen.)

(Langdarma sätter sig med sin uppvaktning.)

Langdarma (till en rådgivare) Vem är dansaren i den svarta manteln?

rådgivaren Jag vet inte. Han kom sent efter de andra. Jag såg honom komma. Han kom ridandes på en helsvart häst. Troligen bara en försenad och frusen svarthatt.

Langdarma Han dansar bra. Till mitt yrke hör att jag måste misstänka alla, till och med dig och en sent ankommen dansande svarthatt.

rådgivaren Jag förstår, ers majestät.

Langdarma Jag misstänker fortfarande en buddhist i varje tibetan, men jag kan bara nå dem om de förräder sig. Mot maskeringar och förräderi är en konung maktlös.

rådgivaren Det erfor redan Ralpachen.

Langdarma (uppbragt) Vad menar du?

rådgivaren Ingenting.

Langdarma Håll käften då, om du inte vill bli av med huvudet som alla andra som har åsikter. Drick mera chang.

rådgivaren Jag måste ha druckit för mycket.

Langdarma Man kan inte dricka för mycket. Drick mera chang, sade jag!

(Han tvingar rådgivaren att dricka mera chang. Viskar till några knektar medan rådgivaren dricker. Knektarna lägger sina händer på honom, reser honom och för ut honom.)

rådgivaren (förtvioletad och drucken) Tänker du döda mig, Langdarma?

Langdarma Nej, dö får du göra själv. Ut med honom! Släng liket i floden och ge mig huvudet.

(Under tiden ses Palgui Dorje i sin svarta mantel diskret skilja sig från dansarna längst bort från tribunen, hala fram en pilbåge, lägga sig på knä och sikta noga.)

Palgui Dorje Flyg, pil, och träffa målet för din dödliga strävan, som är att rädda livet på Tibet! *(släpper strängen och försvinner omedelbart i mängden.)*

(Plötsligt står det en pil ut från Langdarmas bröst.)

Langdarma (reser sig i sin fulla längd, försöker skrika men kan inte, blod forsar ut ur munnen på honom, han sjunker tillbaka, död.)

en överste (med dånande röst) En av svarthattarna har skjutit konungen!

(Förvirringen är redan ett faktum. Allt kommer av sig. Panik och förskräckelse, höga utrop och strax fullkomligt kaos.)

spridda röster Grip mördaren!

Det var inte jag!

Inte jag heller!

(Knektar rusar in och försöker arrestera vem som helst, varpå förvirringen och tumultet förvärras.)

Det var en av svarthattarna!
Det var den där svarthatten där borta!
Vilken av dem? De är ju alla likadana! De bär ju alla samma kläder!
Han som var insvept i den svarta manteln! Han som kom på den svarta hästen! Se! Där rider han iväg!
Langdarma är död! Längre leve Tibet!
Stoppa knektarna från att förfölja mördaren!
Ingen är skyldig! Alla är oskyldiga!
Ingen har mördat Langdarma utom han själv!
Det var hans egna Bonpräster som tog hans liv!
Buddhismen kan börja leva igen! Buddhismen har segrat!
Förgör hela Langdarmas familj! Driv dem alla ut från Lhasa!
Langdarma hade fel! Han beredde sin egen undergång!
Fly, djärve mördare och rädda dig från den mördades egen förbannelse! Du har frälst oss alla från våldet, ty nu finns det ingen konung eller makt i landet längre, och kaos tar över i stället!
Ner med alla Langdarmas hantlangare!
(fullt upplopp under vilket folket beslutsamt brottas med Langdarmas vakter, som snart ger upp och flyr eller trampas ner och berövas alla sina vapen och rustningar.)

Scen 2. Ett ödsligt kloster i ödemarken.

munk 1 Han har dödat en människa.
2 Ingen lider mera av det än han själv.
1 Det är det mest oförlåtliga av alla brott att ta ett människoliv.
2 Ingen är mera medveten om det än han själv.
1 Han är en mördare. Vi kan inte ta emot honom.
2 Men han är en munk.
1 En fallen munk.
2 Även en dödsdömd brottsling har rätt att få försvara sig.
1 Kan ett mord försvaras?
2 Kanske, om det var på Langdarma. Det är det vi borde ta reda på.
Han är en människa, och han har rätt till ett samtal med andra människor, även om det är hans sista rätt i livet.
1 Du menar, att vi borde höra honom.
2 Ja.
1 *(suckar)* Släpp in honom då. Låt oss få höra vad han har att säga. Men vi kan på inga villkor låta honom stanna. Han är en munk som gjort sig själv till mördare. Han kan aldrig bli munk igen.
2 *(öppnar dörren)* Palgui Dorje, stig in.
Dorje *(stiger ödmjukt in, en djupt luttrad man)* Tack.
1 Vi har kommit överens om att du har rätt till ett samtal. Bjud honom litet te, broder Thubten.
(Broder Thubten(2) gör så.)
Palgui Tack för att ni alls släppte in mig.
2 Buddhas barmhärtighet och medlidande omfattar alla människor och även dig, Palgui Dorje.
1 Vad hände egentligen, Palgui Dorje?

Palgui Det vet väl hela Tibet. Jag mördade konungen. Jag vet inte hur många munkar han själv hade hunnit mörda redan, men några av de mördade manade innan de dog att det skulle vara rätt att mörda Langdarma.

1 Det är där våra meningar skiljer sig. Enligt Buddha är det aldrig rätt att döda någon.

Palgui Det är alldeles riktigt. Ändå menar många att det var rätt av mig att döda Langdarma, ty därigenom räddade jag många liv och kanske hela Tibet.

1 Langdarmas arvingar har nu grundat sitt eget rike i västra Tibet som de kallar Gugge, och det blomstrar och mår bättre än hela Tibet, som ligger i mörker, vanmakt och dödsryckningar då kaos regerar utan Langdarma.

Palgui Broder, det låter på er som om ni tog massmördaren Langdarma i försvar.

1 Langdarma är död och kan inte försvara sig, och ingen annan kan heller försvara honom, ty han var en lömsk mördare. Men du, *Palgui Dorje*, lever, och vi vill veta om du också är en lömsk mördare eller inte. Ditt mord på Langdarma var visst överlagt och väl övertänkt?

Palgui I högsta grad.

1 Hur lyckades du genomföra det?

Palgui Jag använde mig av en vit häst och en kappa, som var vit på insidan och svart på utsidan. Hästen färgade jag svart med kol. Jag dansade med svarthattarna för Langdarma, och som en av dem kunde jag aldrig misstänkas. Jag hade tre pilar i mitt koger. Jag missade den första gången. Jag missade den andra gången. Men den sista pilen nådde sitt mål i en fullträff efter att jag skickat iväg den med en bön.

1 Vad var denna bön?

Palgui Jag bad pilen att rädda livet på Tibet.

2 (efter en paus) Broder *Norbu*, det är tydligt att den sista pilen träffade bara emedan *Palgui Dorje* bad den tjäna livet.

1 (utan att bry sig om detta) Och sedan?

Palgui Sedan flydde jag på min svärtade häst. Vi red genom Lhasas vatten. När vi kom över hade jag svängt min kappa så att den blev vit, och hästens kol hade sköljts bort, så att den blivit vit. Alla förföljde en svart ryttare på en svart häst. Så kom jag undan.

1 Men dina förföljare hann ändå upp dig i klostret *Yerpa*. Hur klarade du dig undan från dem där?

Palgui Jag gömde mig. De letade efter mig överallt och kände efter mig i mörkret. En av dem fann mig och kände mitt hjärta slå under mitt bröst. Han måste ha förstått att det var jag. Men då talade han och sade: "Lev, stackars mördare, liksom tack vare dig Tibet nu kan fortsätta leva." Och han sade inte till de andra att han funnit mig. De lämnade klostret, men jag vågade inte vara kvar där.

2 Och sedan dess har du irrat omkring utan att finna frid någonstans.

Palgui Ingen vill ta emot mig. Ingen vill veta av mig. Ingen vågar umgås med mig, ty alla vet att jag är en mördare.

1 Och nu är du här i *Amdo* i Tibets yttersta gränstrakter och söker skydd och bot för ditt brott. Vad önskar du?

Palgui Det enda jag önskar är att få sona mitt brott på en plats där jag får meditera i fred i fullständig isolering om ni så vill tills min skuld för mordet är betalad.

1 Din önskan är beviljad.

2 Menar du att du ångrar att du mördade Langdarma?

Palgui Nej, jag ångrar inte mordet. Men jag beklagar bittert att jag måste mörda för att få Langdarma att sluta mörda.

1 Det är kanske just det som är dilemmat. Du söker bot för ett brott som du aldrig kan ångra. Men man kan aldrig få bot utan ånger.

Palgui Alltså kan jag aldrig få förlösning.

1 Nej.

2 Men lev här hos oss, Palgui Dorje. Bed och meditera, och kanske en dag att brottet kan försonas.

1 Ett mord kan aldrig försonas i all evighet, broder Thubten, med mindre än att man dör själv.

2 Har då Langdarma sonat sina mord genom sin död?

1 Nej, så onda brott kan inte ens försonas med döden.

2 Alltså var Langdarmas brott värre än Palgui Dorjes?

1 Definitivt.

2 Varför då straffa Palgui Dorje för att han befriade oss från Langdarma? Är det inte en smula formalistiskt?

1 Ingen straffar Palgui Dorje utom han själv. Du ser ju på honom hur han redan har ägnat sig åt kroniskt självplågeri ända sedan mordet ägde rum. Palgui Dorje, du äger själv att besluta ditt öde. Vi lägger oss inte i det. Du får stanna här och meditera som du vill, men vi kommer aldrig att döma dig. Endast du själv kan ge dig den bot och det straff som behövs.

Palgui Det blir bön för resten av evigheten.

1 Ske din vilja. Du har själv dömt dig.

Palgui Tack, broder Norbu.

1 För vad?

Palgui För att du lämnar mig i fred.

1 Min vän, du må vara en fallen munk som gjort sig till en förtappad mördare, men en man som är modig nog att helt på eget bevåg mörda en förtryckare som Langdarma måste ändå, hur mycket mördare han än är, betraktas som helig om dock på ett annat sätt än vanliga heliga män. Vi måste respektera dig för denna din modiga helighet, Palgui Dorje, och hela Tibet gör det med oss.

2 Du behöver inte bekymra dig, Palgui Dorje. Du har kommit hem.

Palgui Det låter nästan som om ni skulle förlåta mig.

1 Vi förlåter gärna, Palgui Dorje. Hela världen borde alltid förlåta gärna. Men vi glömmer aldrig. Må heller världen aldrig glömma. Langdarma var en som gärna glömde men aldrig förlät. Det är betydligt klokare att alltid förlåta men aldrig glömma.

Palgui Har jag räddat buddhismen?

1 Buddhismen har aldrig varit i fara, Palgui Dorje. Men du lyckades rädda Langdarma från att bli ännu värre än han redan var. Du kanske räddade livet på hans själ.

Palgui Alltså anser ni mordet försvarligt?

1 Jag sade bara 'kanske', Palgui Dorje. Vi dömer inte. Vi har nu hört dig om ditt brott. Resten får du göra själv. Kom, broder Thubten. Låt oss låta denne helige syndare meditera för sig själv. (1 och 2 bryter upp.)

Palgui (ensam, faller i bön) Förlåt mig, Langdarma, att jag måste mörda dig, men du måste förstå, att jag inte hade något val. Det gällde dig eller Tibet och framtiden. Det är bara du som kan ge mig förlåtelse och frälsa mig från evighetens straff i form av ett outhärdligt karmas olidliga börda. Om jag gjorde rätt ber jag dig att förlåta mig, ty endast du kan återlösa mig. Om jag gjorde orätt må du tåla, och jag må skiljas från varje form av liv för evigt som försoning.

(Sakta i mörkret tonar Langdarmas vålnad fram. När Palgui Dorje höjer blicken och blir varse honom blir han mycket förskräckt.)

Langdarma!

Langdarma Bli inte förskräckt, min käre mördare. Jag har hört din bön, och för att försona mig med mitt eget karma har mitt enda val varit att träda fram inför dig. Du har åkallat mig. Här är jag för att bönhöra dig. Jag är faktiskt glad att vi på detta

sätt äntligen har funnit varandra. På så sätt kan vi tillsammans frälsa varandra från våra öden, ehuru ditt fall väger betydligt lättare än mitt.

Palgui Menar du att du ämnar förlåta mig?

Langdarma Min käre mördare, jag har redan förlåtit dig. Du är fri, ty du gjorde rätt i att begå ett mord under de omständigheterna. Jag har förlorat och erkänner mig besegrad, och jag vet nu att jag aldrig hade kunnat vinna. Mitt fall var dödfött från början när jag begick mitt första indirekta mord. Ditt mord var en umbärlig bagatell i jämförelse med alla mina.

Palgui Jag kan varken tro mina ögon eller mina öron.

Langdarma Jag kommer från andra sidan. Där ser man med andra ögon än de som kan bedragas genom hyckleri och förljugenhet. Mitt liv var en lögn, men du lever i sanning. För att du ser med jordiska ögon tvivlar du på den, men den själsliga instinkten vet bättre och är det sista i livet man bör ignorera. Jag gjorde det. Därför är jag förbannad för evigt.

Palgui Vad kan jag göra för dig, Langdarma?

Langdarma Du kan be för mig. Det är det enda. Bed alla dina bröder att be för mig, på det att er buddhism må få desto större upprättelse. Jag får säkert tillbringa flera tusen år här ute i kylan fördömd bland skuggorna för min förföljelse av en harmlös filosofi, men ni kan hjälpa mig tillbaka med era böner.

Palgui Din familj lever vidare som konungar i riket Gugge.

Langdarma Jag vet, men det räcker inte. Farväl, min gode mördare. Tack för att du sköt mig. Hade jag fått fortsätta hade jag blivit ännu värre. Du avbröt mig i början av min hårresande blinda uppgift att smida åt mig ett öde som jag aldrig hade kunnat sona i evighet. Tack vare dig kan jag nu sona det. Det var allt. Farväl. (*vänder ryggen och går sakta ut.*)

Palgui Farväl, store konung Langdarma. (*Langdarma försvinner.*) Och tack för din godhet!

Nu vet jag alltså vad jag har att göra. Jag har att tillbringa resten av mitt liv i bot och bön men icke för mig själv utan för den övermåttan olycklige Langdarma. En ädel uppgift passande för en trogen buddhist! Låt oss genast skrida till verket och inte förlora en minut av vårt livs stora uppgift. Langdarma, jag överger dig aldrig!

*(Böjer sig och prostrerar sig ödmjukt i bön.
Ljuset slocknar långsamt tills scenen blir svart.*

Ridå.)

Darjeeling, 9.11.1997.